

SPORT

Peter Ouwerkerk,
Tourkoorts, Vijf en
twintig jaar Tour de
France 1971-1995
(Arbeiderspers,
Amsterdam 1996)
295 blz., f35,00.

'De dag dat Eddy Merckx vermoord werd, wat deed jij toen?', vraagt Ouwerkerk bij het begin van zijn verhaal over de Tour van 1975. Ik

weet niet meer wat ik die 15e juli 1975 deed, toen Eddy Merckx (o.a. vijfvoudig Tourwinnaar) een dusdanige leverklap van een toeschouwer kreeg, dat hij die Tour verloor. Ik weet wel nog wat ik deed op de dag dat Erik Breukink in 1991 door een verkeerde medische begeleiding en gerommel van zijn ploegleiding de tijdrit verloor, en vervolgens de Tour van dat jaar.

Heerlijke, smerige Tour, staat er op de achterflap van dit boek. De auteur Peter Ouwerkerk maakte als journalist voor o.a. *Het Vrije Volk* en *GPD* vanaf 1971 alle Tours mee. Ook hij wordt meegesleept door de waarheden en onwaarheden, de leugens en de intriges, de heroïsche daden en de karaktermoorden van en in de Tour de France. Dus vertelt hij de ene keer over de absolute waanzin op Alpe d'Huez, de beroemde berg in de Alpen, waar Winnen, Zoetemelk, Rooks en Theunisse voor Nederlandse triomfen zorgden. Mensen gedragen zich daar volstrekt maf en als journalist kun je je werk nauwelijks behoorlijk doen. En dus vertelt hij ook van de dopingaffaires, van Peter Delgado die Drogado genoemd werd. Maar de toer is en blijft heerlijk om te volgen, want copy komt er vanzelf. Er gebeurt altijd wel wat.

De opzet van het boek is als volgt: achtereenvolgens worden alle jaren, vanaf 1971 dus, besproken. Dan volgt eerst een kort overzicht van de wedstrijd van het besproken jaar, daarna een uitgewerkte anecdote. De klap aan Merckx is er zo een, de dood van Fabio Casartelli in 1995 ook een. Net zoals de waanzinnige pogingen van Aad van de Hoek om laatste te blijven in het klassement. Desnoods verstopte hij zich om maar na zijn concurrent binnen te komen. Op het einde van het boek worden de nummers 1 tot en met 10 van de besproken Rondes vermeld, evenals de winnaars van het ploegenklassement, het bergklassement en het puntenklassement.

Ouwerkerk heeft ook oog voor de ontwikkelingen binnen de Tour. Die was in het begin van de jaren 60 op sterven na dood. Er waren bijna geen deelnemers meer. De opkomst van de televisie heeft de Tour gered. Iedereen (nou ja, bijna iedereen) kan zich de geweldige gevechten tussen Anquetil en Poulidor herinneren. Hij vertelt ook over de machtsstrijd tussen Goddet en Lévitan. De eerste werkte de laatste, die de Tour van de ondergang had gered, eruit. Ook het belang van Bernard Hinault voor de wielersport wordt breed uitgemeten. Hij zette nieuwe ontwikkelingen in gang op het gebied van trainingsmethodes, rennersstakingen, salarissen en sponsoring. Hij was de eerste renner die niet zo maar van alles accepteerde van zijn werkgever.

Tourkoorts is een prettig leesbaar boek, zeker voor wielrenliefhebbers. Wat is er nu leuker dan dit soort anecdotes lezen en ook nog lekker naar de uitslagen kijken om zelf te kunnen

bepalen wie de regelmatigste rijder van de afgelopen jaren was. Dat de schrijver af en toe ook nog enige afstand van de verhalen kan nemen, is echter mooi meegenomen.

Wim Rongen

REUZEGEZEUR

De jongen Jaap Kann.
Aantekeningen (1914-
1918) van de pedagoog
Otto Barendsen,
bezorgd door Mien
Doddema-Winsemius,
Mineke van Essen en
Jeroen Dekker
(Intro, Baarn 1996,
128 blz., prijs f24,90)

De hoofdpersoon Jaap ging naar het eerste lyceum in Nederland. Hij kwam uit een welgesteld geassimileerd Joods gezin. Jaap was niet goed op school, hij was waarschijnlijk woordblind, had wel aanleg voor techniek, hij vond van alles uit, bv een fietsband die zich onder het rijden oppompte. Het Nederlandsch Lyceum in den Haag was opgericht door onder anderen Jaaps vader en onderwijsvernieuwers als Jan Ligthart en R. Casimir, de rector. Op deze verlichte school hield men rekening met de individuele aanleg en ontwikkeling van leerlingen. Actief leren zou de plaats innemen van passief luisteren (in 1914!). Buitenschoolse activiteiten als schoolreisjes zouden bijdragen tot kameradschap tussen leraar en leerling. Jaap zag dat anders: de leraar kwam zes keer zeggen dat het uit moest zijn met het gepraat. 'Hij moet altijd verbieden wat leuk is.'

Jaap was een lastige puber, hij vertelde zijn huiswerkbegeleider en vertrouweling, Otto Barendsen, vaak van zijn conflicten met zijn ouders en met zijn leraren. Barendsen was pedagoog, maakte aantekeningen van de gesprekken met Jaap ten behoeve van een boek voor docenten over de psychologie van de puber, een net 'ontdekt' fenomeen. De meeste aantekeningen zijn uit 1915 en 1916 - hetzij geheel uitgeschreven dialogen, hetzij dagboekachtige geparafraseerde gesprekken - ze geven een beeld van een eerlijke, dromerige en opstandige jongen van 14, 15 jaar.

De samenstellers hebben een selectie gemaakt, niet chronologisch maar thematisch geordend met verbinden-de teksten. Al zien we alles door de ogen van de huiswerkleraar, leerlingen van nu kunnen veel van hun eigen sores in Jaaps belevenissen herkennen. Het aantrekkelijke is namelijk dat Otto Barendsen gesprekken die Jaap met hem heeft gevoerd, in levendige dialogen weergeeft. Jaap geeft onvervroren zijn mening, bijvoorbeeld over dat 'bespottelijke' bezoek van zijn ouders: '...dat gekke mens, ze is gedecolleteerd tot haar knieën', of over 'dat idiote schoolparlement... je kunt daar vrije middagen mee verknoeien - allerlei gebeurtenissen zit je daar eens in de maand te bekletsen, 't is een reuzegezeur'. De leerlingen horen zo echt die schooljongen uit het begin van deze eeuw.

In de epiloog lezen we dat Jaap in 1944 in Auschwitz is gestorven. Het boekje is in oktober 1996 in het Joods

Historisch Museum aangeboden aan zijn oudste zoon Otto. Aanbevolen voor de schoolbibliotheek.

Ineke Veldhuis-Meester

OORZAAK EN GEVOLG

Stewart Ross, *Het conflict tussen Israël en de Arabische wereld, en Opkomst van Japan en omringende landen* (twee delen in de reeks *Oorzaak & Gevolg*; Ars Scribendi, Harmelen 1997), 76/77 blz., prijs per deel f29,50.

Uitgeverij Ars Scribendi bracht onlangs een nieuwe reeks uitgaven onder de titel '*Oorzaak & Gevolg*' op de markt. In tegenstelling tot andere reeksen van Ars Scribendi gaat het nu eens niet over mysterieuze oude beschavingen, ontdekkingstochten, imposante steden en dito personen, maar om belangwekkende actuele politieke ontwikkelingen. Zo gaat deze reeks naast de hieronder besproken delen in op onderwerpen als: het einde van de apartheid, de val van het communisme in Oost-Europa en de oorlog in Vietnam. Ook de Tweede Wereldoorlog is merkwaardig genoeg onderdeel van de reeks.

Het gebruikelijke recept van de Ars Scribendi-producties is in deze nieuwe uitgavenreeks goed te herkennen. Dat heeft ingrediënten als: hard-cover, ruime illustraties, een voor jonge lezers geschreven, heldere tekst die in korte partjes wordt opgediend, en illustratieve teksten in de marge. Het hele recept komt uit Engeland en is daar - zoals elke bezoeker van Britse boekhandels en museum-shops weet - al jarenlang een succesvolle formule.

De auteur Stewart Ross doceerde geschiedenis in Canterbury en schreef tientallen populaire boeken. Naar mijn idee slagen de boeken in hun opzet om de jeugdige lezer in kort bestek een goed idee te geven van recente politieke ontwikkelingen. In het deel over Israël en de Arabieren komen kernachtig aan bod de problematiek van één land en twee volkeren. Nadruk ligt op de 'knallige' manier waarop Engeland na de Eerste Wereldoorlog als een zwakke politieagent Palestina bestuurd. Voorts komen de Holocaust aan de orde, het verdeelingsplan van 1947, de vier oorlogen tussen 1948 en 1973, interventies van de USA en de USSR, het falen van de UNO, de ellende van de Palestijnen en Libanon, de macht van de olie, Camp David en tenslotte nog snel de Oslo-akkoorden en de moord op premier Rabin. Helaas ontbreekt een conclusie.

Ook het deel over Japan is vlot geschreven en trefzeker gellustreerd. In dit deel valt veel nadruk op de spectaculaire economische ontwikkeling en de gevolgen daarvan voor het leven van de Japanners. Puntsgewijs en overzichtelijk somt Stewart de oorzaken en de gevolgen op van de politieke en economische ontwikkelingen. Urbanisatie en import van westerse waarden leidden tot ondermijning

van de traditionele manier van leven. De scheiding tussen Oost en West uit de tijd van de Koude Oorlog heeft volgens de auteur plaatsgemaakt voor een verdeling in drie machtsblokken: Europa (inclusief Rusland), USA (inclusief Latijns-Amerika) en het Verre Oosten (met India). De lezer kan in vogelvlucht scheren over de modernisering van Japan sinds de Meiji-restauratie, de agressie richting Mandsjoerije en China, Tweede Wereldoorlog, nederlaag en wedergeboorte en 'het Japanse wonder'. Korte aandacht is er voor de hedendaagse Japanse samenleving en de internationale positie van Japan. Vervolgens komen de 'Kleine Tijgers' aan bod: Singapore, Hong Kong, Zuid-Korea, Taiwan en Maleisië. Die hebben met elkaar een hoog investeringsniveau gemeen in industrie, arbeidskrachten en infrastructuur. Tenslotte wordt het China van Deng Xiao-ping aangestipt.

Het spreekt vanzelf dat behandeling van zo veel landen in zo'n beknopt bestek leidt tot oppervlakkigheid. Bovendien zijn er tekenen van haast te bespeuren in de vertaling. Anders kan ik niet verklaren waarom het bekende Veiligheidsverdrag tussen Japan en de Verenigde Staten uit 1951 staat beschreven als 'de (sic) Security Treaty'. Ook de nationalistische bewegingen uit de jaren twintig leren wij alleen maar via de Engelse namen kennen. De grootste vertaalblunder trof ik aan in het boek over Israël: Theodor Herzl wordt tot tweemaal toe 'een joodse man uit Australië' (in plaats van Oostenrijk) genoemd! Nog wel meer onjuistheden ontsieren de tekst. Zo werd niet de Amerikaanse ambassade in Irak, doch die in Iran in 1979 belegerd. Ondanks deze missers acht ik de boekjes vanwege hun directheid, beknoptheid en systematiek zeer goed bruikbaar voor de bovenbouw-leerlingen. Een verantwoorde aanwinst voor de schoolbibliotheek.

Jan van Oudheusden

LESMATERIAAL

Jan Dijkman, Martien van Gastel, Jan van Oers, Gerard Persoon (red.), *Geschiedenis en identiteit in het Katholiek Voortgezet Onderwijs. Lesbrieven voor geschiedenis en staatsinrichting in de tweede fase van het voortgezet onderwijs* (Uitgeverij SLO, Enschede 1996), 500 blz., prijs f75,-.

In augustus 1995 namen de katholieke lerarenvereniging St. Bonaventura en het Algemeen Bureau Katholiek Onderwijs (ABKO) het initiatief tot de ontwikkeling van lesmateriaal voor het vak geschiedenis. Acht docenten gingen onder supervisie van het Instituut voor Leerplanontwikkeling SLO aan de slag. Het resultaat, dertien lesbrieven over de geschiedenis van christendom en katholicisme, is in januari 1997 in Utrecht gepresenteerd. De nadruk ligt op sociaal-culturele aspecten en de religieuze praktijk in het verleden.

Voor mij ligt een dikke map waarin de dertien lesbrieven als losbladig systeem (om het kopiëren te vergemakkelijken) zijn opgenomen. In een inleiding betogen Jan Dijkman (SLO) en Jan van Oers (ABKO) de bijzondere opdracht van de katholieke school om de jonge mensen levensbeschouwelijk te vormen. Dit lespakket kan impliciet bijdragen tot culturele vorming door aandacht te vra-

